

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (fjärde avdelningen)

den 3 oktober 2013*

”Miljö — Direktiv 75/442/EEG — Gödselvatten som produceras och lagras i en anläggning för svinuppfödning i väntan på att avyttras till jordbrukare som använder det som gödningsmedel på sina marker — Klassificering som avfall eller som biprodukt — Villkor — Bevisbörda — Direktiv 91/676/EEG — Införlivande har inte skett — Producentens personliga ansvar för att dessa jordbrukare iakttar unionsrätten avseende hantering av avfall och gödningsmedel”

I mål C-113/12,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Supreme Court (Irland) genom beslut av den 23 februari 2012, som inkom till domstolen den 1 mars 2012, i målet

Donal Brady

mot

Environmental Protection Agency,

meddelar

DOMSTOLEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden L. Bay Larsen samt domarna J. Malenovský, U. Löhmus, M. Safjan och A. Prechal (referent),

generaladvokat: P. Cruz Villalón,

justitiesekreterare: förste handläggaren L. Hewlett,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 27 februari 2013,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Donal Brady, genom A. Collins, SC, och D. Gearty, solicitor,
- Environmental Protection Agency, genom A. Doyle, solicitor, N. Butler, SC, och S. Murray, BL,
- Frankrikes regering, genom G. de Bergues och S. Menez, båda i egenskap av ombud,
- Europeiska kommissionen, genom K. Mifsud-Bonnici, D. Düsterhaus och A. Alcover San Pedro, samtliga i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk:engelska.

och efter att den 16 maj 2013 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,
följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av rådets direktiv 75/442/EEG av den 15 juli 1975 om avfall (EGT L 194, s. 39; svensk specialutgåva, område 15, volym 1, s. 238), i dess lydelse enligt kommissionens beslut 96/350/EG av den 24 maj 1996 (EGT L 135, s. 32) (nedan kallat direktiv 75/442).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan Donal Brady och Environmental Protection Agency (nedan kallad EPA). Målet rör vissa villkor som förenats med ett tillstånd för att bygga ut en anläggning för svinuppfödning som denna myndighet har beviljat Donal Brady.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

Direktiv 75/442

- 3 Direktiv 75/442 har upphävts och ersatts av Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/12/EG av den 5 april 2006 om avfall (EUT L 114, s. 9), vilket i sin tur har upphävts och ersatts av Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG av den 19 november 2008 om avfall och om upphävande av vissa direktiv (EUT L 312, s. 3). Mot bakgrund av det datum då det tillstånd som är aktuellt i det nationella målet beviljades är det emellertid direktiv 75/442 som är tillämpligt i det nationella målet.
- 4 I artikel 1 a första stycket i direktiv 75/442 föreskrevs följande:
”I detta direktiv används följande beteckningar med de betydelser som här anges:
a) *avfall*: varje föremål, ämne eller substans som ingår i de kategorier som anges i bilaga 1 och som innehavaren gör sig av med eller avser eller är skyldig att göra sig av med.”
- 5 Enligt artikel 1 a andra stycket i direktiv 75/442 skulle Europeiska gemenskapernas kommission upprätta ”en förteckning över vilket avfall som tillhör de kategorier som anges i bilaga 1”. Genom beslut 94/3/EG av den 20 december 1993 (EGT L 5, 1994, s. 15; svensk specialutgåva, område 15, volym 13, s. 89) fastställde kommissionen en sådan förteckning (nedan kallad Europeiska avfallskatalogen) i vilken, bland annat, ingår ”avfall från råvaruproduktion inom jordbruk”, “[a]nimaliska faeces, animalisk urin och gödsel (även använd halm) samt flytande avfall som uppsamlats separat och behandlats utanför produktionsstället”.
- 6 Artikel 1 b och 1 c i direktiv 75/442 innehöll följande definitioner:
”b) *Producent*: var och en som bedriver en verksamhet som ger upphov till avfall ...
c) *Innehavare*: avfallsproducenten eller den fysiska eller juridiska person som innehar avfallet.”

7 Av artikel 2.1 b iii) i direktiv 75/442 framgick följande:

”Direktivet skall inte omfatta

...

b) följande avfallsslag i den utsträckning de redan omfattas av annan lagstiftning:

...

iii) djurkadaver och jordbruksavfall i form av stallgödsel samt andra naturliga, ofarliga ämnen som används i jordbruk”.

8 I artikel 4 i direktiv 75/442 föreskrevs följande:

”Medlemsstaterna skall vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa att avfall återvinns eller bortskaffas utan fara för människors hälsa och utan att processer eller metoder används som kan skada miljön, och särskilt

- utan risker för vatten, luft, jord eller växter och djur,
- utan att medföra olägenheter genom buller eller lukt,
- utan att negativt påverka landskapet och områden av särskilt intresse.

Medlemsstaterna skall även vidta de åtgärder som krävs för att förbjuda övergivande, dumpning och okontrollerat bortskaffande av avfall.”

9 I artikel 8 i direktiv 75/442 föreskrevs följande:

”Medlemsstaterna skall vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa att varje innehavare av avfall

— antingen överlåter det till en privat eller offentlig insamlare eller till ett företag som tillämpar de förfaranden som avses i bilaga 2 A eller 2 B,

eller

— själv återvinner eller bortskaffar avfallet enligt bestämmelserna i detta direktiv.”

10 Av artikel 10 i direktiv 75/442 framgick att varje inrättning eller företag som tillämpar de förfaranden för att återvinna avfall som avses i bilaga 2 B måste inneha ett tillstånd från den behöriga myndigheten.

11 Bland de förfaranden som avsågs i bilaga 2 B fanns, i led R 10, ”]j]ordbehandling som är fördelaktig för jordbruket eller ekologisk förbättring”.

12 Artikel 11.1 och 11.2 i direktiv 75/442 hade följande lydelse:

”1. ... undantag från tillståndsplikten i ... artikel 10 [kan] tillämpas i fråga om

...

b) inrättningar eller företag som återvinner avfall.

Denna undantagsbestämmelse får endast tillämpas

— om de behöriga myndigheterna har beslutat om allmänna regler för varje typ av verksamhet och fastställt för vilka typer av avfall och avfallsmängder samt enligt vilka villkor verksamheten i fråga kan befrias från tillståndsplikten,

och

— om bestämmelserna i artikel 4 är uppfyllda med avseende på avfallsslag och -mängder samt metoderna för ... återvinning.

2. De inrättningar eller företag som avses i 1 skall registreras hos de behöriga myndigheterna.”

Direktiv 91/676/EEG

13 I sjätte skälet i rådets direktiv 91/676/EEG av den 12 december 1991 om skydd mot att vatten förorenas av nitrater från jordbruket (EGT L 375, s. 1; svensk specialutgåva, område 15, volym 10, s. 192) anges följande:

”För att skydda människors hälsa, levande resurser och akvatiska ekosystem och för att säkerställa annan berättigad vattenanvändning är det därför nödvändigt att minska den vattenförorening som orsakas eller framkallas av nitrater från jordbruket och att förhindra ytterligare sådan förorening. Det är således viktigt att vidta åtgärder som avser dels lagring och spridning på jordbruksmark av samtliga kväveföreningar, dels vissa brukningsmetoder.”

14 Artikel 3.1 och 3.2 i direktiv 91/676 har följande lydelse:

”1. Medlemsstaterna skall i enlighet med kriterierna i bilaga 1 förteckna de vatten som är förorenade eller som kan förorenas om åtgärder i enlighet med artikel 5 inte vidtas.

2. ... medlemsstater[na] [ska] som känsliga områden ange alla kända områden inom deras territorier från vilka avrinning sker till de vattenområden som förtecknats enligt punkt 1 och som bidrar till förorening. ...”

15 I artikel 4.1 a i direktiv 91/676 föreskrivs att medlemsstaterna i syfte att för alla vatten åstadkomma en allmän skyddsnivå mot föroreningar, ska utarbeta riktlinjer för god jordbrukssed som kan tillämpas av jordbrukare på frivillig basis och som åtminstone omfattar de punkter som anges i bilaga 2 avsnitt A till nämnda direktiv. De punkter som anges i detta avsnitt A avser bland annat perioder då tillförsel av gödningsmedel är olämpligt, villkoren för att tillföra gödningsmedel beroende på markens art och beskaffenhet eller närheten av vattendrag, kapacitet hos och konstruktion av lagringsutrymmen för stallgödsel, och tillvägagångssätt för att tillföra gödningsmedel.

16 Enligt artikel 5.1 och 5.4 i direktiv 91/676 är medlemsstaterna skyldiga att upprätta åtgärdsprogram som avser de angivna känsliga områdena vilka måste innehålla såväl åtgärderna i bilaga 3 som de åtgärder som har angetts i riktlinjerna för god jordbrukssed, utom när detta är överflödigt på grund av åtgärderna i nämnda bilaga. Av bilaga 3 framgår att de åtgärder som avses däri omfattar regler om bland annat tidsperioder när spridning på mark av vissa typer av gödningsmedel är förbjuden, stallgödselbehållarnas lagringskapacitet, begränsning av spridning på mark av gödningsmedel för att säkerställa en balanserad kvävemängd i marken och den maximala mängden stallgödsel som kan spridas beroende på deras kväveinnehåll.

Irländsk rätt

- 17 1996 års lag om avfallshantering (Waste Management Act 1996) (nedan kallad 1996 års lag) antogs för att införliva direktiv 75/442 med nationell rätt. I section 4.1 i denna lag förskrivs följande:
- ”I denna lag avses med ’avfall’ varje ämne eller föremål som tillhör någon av de kategorier som anges i bilaga I eller för närvarande finns upptagna i Europeiska avfallskatalogen och som innehavaren bortskaffar, avser att bortskaffa eller är skyldig att bortskaffa. Även sådant som av innehavaren bortskaffas eller hanteras som om det vore avfall ska anses utgöra avfall tills motsatsen bevisas.”
- 18 I section 51.2 a i 1996 års lag föreskrivs följande:
- ”Med förbehåll för vad som föreskrivs i punkt b ska tillstånd för avfallshantering inte krävas ... för återvinning av
- ...
- (iii) ekskrementer från djur eller fjäderfän i form av gödsel eller gödselvatten ...”
- 19 I section 52 i 1992 års lag om upprättande av miljöskyddsmyndigheten (Environmental Protection Agency Act 1992) (nedan kallad 1992 års lag) anges följande:
- ”(1) ... i [EPA:s] uppgifter ingår:
- a) tillståndsgivning, reglering och kontroll av verksamheter, i syfte att skydda miljön
- ...
- 2) När [EPA] utför dessa uppgifter ska myndigheten
- ...
- b) beakta att det är nödvändigt att uppnå en hög miljöskyddsnivå och främja en utveckling, förfaranden och mekanismer som är hållbara och miljövänliga.
- ...”
- 20 Supreme Court har angett att även om det genom 1992 års lag inrättades ett tillståndssystem som, ur vissa aspekter, i stort sett motsvarade det som föreskrivs i rådets direktiv 96/61/EG av den 24 september 1996 om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar (EGT L 257, s. 26) var det först år 2003 som direktivet införlivades med irländsk rätt. Det aktuella tillståndet beviljades således inte enligt den nationella lagstiftning som antagits för att införliva detta direktiv.
- 21 Supreme Court har vidare understrukit att direktiv 91/676 ännu inte hade införlivats med irländsk rätt vid den tidpunkt då detta tillstånd beviljades och att inga andra nationella bestämmelser reglerade användningen av stallgödsel som gödningsmedel på jordbruksmark.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 22 Donal Brady driver ett företag för storskalig svinuppfödning med cirka 2 000 suggor.

- 23 Den 9 mars 1998 ingav Donal Brady en ansökan om tillstånd att bygga ut sin anläggning. I denna ansökan angav Donald Brady att han på denna anläggning konstruerat tankar med kapacitet att lagra hela anläggningens årsproduktion av gödselvatten och att han ingått avtal med olika jordbrukare enligt vilka de sistnämnda förband sig att köpa gödselvatten för att använda det som gödningsmedel på sina marker.
- 24 I det tillstånd som EPA beviljade Donal Brady genom beslut av den 22 oktober 1999 föreskrevs, bland annat, att Donal Brady är skyldig att se till att de jordbrukare till vilka han levererar gödselvatten använder detta under strikt iakttagande av de villkor som anges i detta tillstånd.
- 25 Till stöd för den talan som Donal Brady väckte vid High Court åberopade han följande: För det första utgör det gödselvatten som är i fråga i det nationella målet inte "avfall" i den mening som avses i direktiv 75/442 och i 1996 års lag. Istället utgör det en biprodukt av Donald Bradys verksamhet som han säljer som gödningsmedel. EPA hade således inte med stöd av 1992 års lag någon befogenhet att reglera bortskaffandet eller återvinningen av detta gödselvatten på det sätt som anges i det omtvistade tillståndet.
- 26 För det andra anser Donal Brady att EPA inte har rätt att ålägga honom, vid äventyr av straffrättsliga påföljder, skyldigheten, som är omöjlig att uppfylla, att kontrollera hur det gödselvatten som han säljer till andra jordbrukare används av dessa, särskilt när Europeiska unionen har infört särskilda bestämmelser som ska tillämpas på spridning av stallgödsel som gödningsmedel, närmare bestämt direktiv 91/676.
- 27 Supreme Court har härvidlag påpekat att Donal Brady till stöd för sin talan har anfört att de villkor avseende avfallshantering som förenats med det omtvistade tillståndet leder till att han blir ansvarig för bland annat följande:
- "...
- c) Att säkerställa att köparen av gödningsmedlet inte sprider det på mark som inte innehas, ägs eller kontrolleras av köparen ...
 - d) Att säkerställa att Donal Bradys gödningsmedel inte sprids på mark som tillförs avfall från en extern källa som inte omfattas av förvaltningsplanen för näringsämnen, om inte annat avtalats med EPA.
 - e) Att i förväg komma överens om en förvaltningsplan för näringsämnen för marker som inte tillhör Donal Brady och som brukas av personer som han inte kontrollerar.
 - f) Att bevaka hur de personer som köper gödningsmedlet använder det på sina marker samt fastställa hur denna användning ska ske.
 - g) Att bevaka ytvatten som flyter på mark där gödningsmedlet sprids, det vill säga på landytor som inte kontrolleras av klaganden.
 - h) Att bevaka brunnar som finns på mark där gödningsmedlet sprids, det vill säga på landytor som inte kontrolleras av klaganden.
 - i) Att alltid föra register över användningen av gödningsmedlet. Detta register ska användas dels för EPA:s kontroller, dels som informationskälla för att inkomma med månatliga rapporter till EPA. Registret ska innehålla uppgifter om spridning av gödningsmedlet, inbegripet namnet på den person som ansvarar för spridningen, väderförhållanden och markförhållanden vid tidpunkten för spridningen samt väderprognosen för de följande 24 timmarna, respektive jordlots näringsbehov och mängden gödningsmedel som använts på dessa jordlotter."

- 28 Efter att High Court ogillat Donal Bradys talan överklagade han denna dom till Supreme Court. Till stöd för sitt överklagande åberopade han två grunder. Den första grunden var att High Court gjort sig skyldig till en felaktig rättstillämpning när den godtagit att det gödselvatten som produceras på Donald Bradys anläggning ska klassificeras som avfall. Den andra grunden bestod i att även om det antas att detta gödselvatten ska anses utgöra avfall hade EPA inte rätt att förena det beviljade tillståndet med villkor enligt vilka Donal Brady var skyldig att kontrollera tredje parts gödselspridning på mark som inte tillhörde Donal Brady, och bära ansvaret för denna.
- 29 Även om viss värdefull vägledning härvidlag gavs i domarna av den 8 september 2005 i mål C-416/02, kommissionen mot Spanien (REG 2005, s. I-7487) och i mål C-121/03, kommissionen mot Spanien (REG 2005, s. I-7569) och av den 18 december 2007 i mål C-194/05, kommissionen mot Italien (REG 2007, s. I-11661), i mål C-195/05, kommissionen mot Italien (REG 2007, s. I-11699) och i mål C-263/05, kommissionen mot Italien (REG 2007, s. I-11745), anser Supreme Court att det forfarande är oklart huruvida det aktuella gödselvattnet ska anses utgöra avfall.
- 30 Supreme Court noterar att det av nämnda rättspraxis bland annat framgår att gödselvatten är avfall om det måste lagras under lång tid vilket medför en sådan risk för föroreningar som unionsrätten försöker att förhindra. Mot denna bakgrund har Supreme Court bland annat frågat sig vilka kriterier som gör det möjligt att avgöra huruvida en sådan situation föreligger i det mål den har att avgöra.
- 31 I detta hänseende har Supreme Court påpekat att eftersom försäljningen av gödningsmedel är säsongsbetonad till sin natur, måste den stora mängd gödselvatten som uppstår som ett resultat av Donal Bradys verksamhet med nödvändighet leda till en långvarig lagring. Normalt borde dock inte denna lagringsperiod överstiga den period på tolv månader som går mellan två spridningssäsonger. Vidare har Supreme Court understrukit att den inte har tillgång till uppgifter som visar huruvida redan den långvariga lagringen, i tankar som godkänts för detta ändamål, i sig är, eller kan vara, förorenande.
- 32 Om det antas att det aktuella gödselvattnet ska anses utgöra avfall uppkommer dessutom frågan huruvida unionsrätten tillåter att EPA förenar ett drifttillstånd med villkor som i praktiken innebär att Donal Brady fortsätter att ha skyldigheter vad gäller andra jordbrukares eventuella senare användning av hans gödselvatten, eller om ansvaret för en sådan användning ska åvila dessa jordbrukare.
- 33 Mot denna bakgrund beslutade Supreme Court att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till domstolen.

”Mot bakgrund av att det inte förekommer någon fastställd tolkning av avfallsbegreppet enligt unionsrätten, får en medlemsstat genom nationell lagstiftning ålägga en producent av gödselvatten från svin bevisbördan för att gödselvattnet inte utgör avfall eller ska definitionen som avfall göras med tillämpning av objektiva kriterier, såsom de som anges i rättspraxis från Europeiska unionens domstol:

- 1) Om definitionen som avfall ska göras med tillämpning av sådana objektiva kriterier som anges i rättspraxis från domstolen, med vilken säkerhet ska det kunna fastställas att det gödselvatten som en tillståndshavare uppsamlar och förvarar under uppemot tolv månader i avvaktan på leverans till användare faktiskt kommer att återanvändas?
- 2) Om gödselvatten från svin är avfall eller ska anses utgöra avfall med tillämpning av lämpliga kriterier, är det lagenligt för en medlemsstat att ålägga en producent – som inte använder gödselvattnet på sina egna ägor utan gör sig av med det genom att avyttra det till andra jordbrukare för att de ska använda det som gödningsmedel på sina marker – personligt ansvar för att dessa jordbrukare iakttar unionsrätten avseende hantering av avfall och/eller gödningsmedel för att säkerställa att jordbrukarnas spridning av gödselvattnet på sina marker inte kommer att ge upphov till risker för betydande miljöföroreningar?

- 3) Utesluts nämnda gödselvatten från avfallsbegreppet i den mening som avses i artikel 2.1 b iii) i direktiv [75/442], på grund av att det redan omfattas av annan lagstiftning, särskilt [direktiv 91/676], med hänsyn till den omständigheten att Irland vid tidpunkten då tillståndet beviljades inte hade införlivat [direktiv 91/676], att spridningen av gödselvatten från svin på mark såsom gödningsmedel inte reglerades av några andra nationella bestämmelser och att Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1774/2002 av den 3 oktober 2002 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter som inte är avsedda att användas som livsmedel (EGT L 273, s. 1) ännu inte hade antagits?”

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

- 34 Den nationella domstolen har formulerat sin inledande frågeställning och ställt den första frågan, vilka ska prövas gemensamt, för att få klarhet i dels, under vilka förhållanden gödselvatten som produceras på en anläggning för storskalig svinuppfödning och lagras i väntan på att avyttras till jordbrukare som använder det som gödningsmedel på sina marker kan anses utgöra en biprodukt och följaktligen inte längre ska anses vara avfall i den mening som avses i direktiv 75/442, och, i synnerhet, vilken grad av säkerhet som härvidlag krävs vad gäller den planerade återanvändningen av gödselvattnet. Vidare önskar den nationella domstolen veta i vilken mån bevisbördan för att dessa villkor är uppfyllda kan åvila producenten av detta gödselvatten.

Den första delen av den första frågan

- 35 Vad gäller förutsättningarna för att gödselvatten från svin, vilket lagrats av en producent i väntan på att avyttras till jordbrukare som använder det som gödningsmedel på sina marker ska anses utgöra en biprodukt snarare än avfall i den mening som avses i direktiv 75/442 erinrar domstolen om att i artikel 1 a första stycket i nämnda direktiv definieras avfall som ”varje föremål, ämne eller substans som ingår i de kategorier som anges i bilaga 1 och som innehavaren gör sig av med eller avser ... att göra sig av med”.
- 36 Såväl nämnda bilaga 1 som den förteckning över avfall som finns i den Europeiska avfallskatalogen som antagits med stöd av artikel 1 a andra stycket i direktiv 75/442 är enbart vägledande (se, bland annat, dom av den 29 oktober 2009 i mål C-188/08, kommissionen mot Irland, punkt 33 och där angiven rättspraxis).
- 37 Omständigheten att ”[a]nimaliska faeces, animalisk urin och gödsel (även använd halm) samt flytande avfall som uppsamlats separat och behandlats utanför produktionsstället” omnämns i denna förteckning är således inte avgörande vid bedömningen av begreppet avfall. Detta allmänna omnämmande av stallgödsel beaktar nämligen inte under vilka förhållanden denna stallgödsel används, vilka är avgörande vid en sådan klassificering (se, för ett liknande resonemang, domen av den 8 september 2005 i det ovannämnda målet C-121/03, kommissionen mot Spanien, punkt 66).
- 38 Enligt fast rättspraxis är klassificeringen av ”avfall” i den mening som avses i direktiv 75/442 framför allt avhängig av innehavarens agerande och betydelsen av uttrycket ”göra sig av med”, som avses i artikel 1 a första stycket i nämnda direktiv (se, bland annat, den ovannämnda domen av den 18 december 2007 i mål C-194/05, kommissionen mot Italien, punkt 32, och av den 24 juni 2008 i mål C-188/07, Commune de Mesquer, REG 2008, s. I-4501, punkt 53).
- 39 Uttrycket ”göra sig av med” ska tolkas mot bakgrund dels av det främsta syftet med direktiv 75/442, vilket enligt dess tredje skäl ”är att skydda människors hälsa och miljön mot skadliga effekter som uppkommer i samband med insamling, transport, behandling, förvaring och deponering av avfall”, dels

av artikel 174.2 EG. I denna sistnämnda bestämmelse föreskrivs att "[g]emenskapens miljöpolitik skall syfta till en hög skyddsnivå med beaktande av de olikartade förhållandena inom gemenskapens olika regioner. Den skall bygga på försiktighetsprincipen och på [principen] att förebyggande åtgärder bör vidtas ...". Härav följer att uttrycket "göra sig av med", och således begreppet avfall i den mening som avses i nämnda direktiv, inte kan ges en restriktiv tolkning (se, bland annat, domarna av den 18 december 2007 i de ovannämnda målen C-194/05, kommissionen mot Italien, punkt 33 och där angiven rättspraxis, och Commune de Mesquer, punkterna 38 och 39).

- 40 Domstolen har bland annat funnit att en av de omständigheter som kan utgöra indicier på att innehavaren gör sig av med eller avser att eller är skyldig att göra sig av med ett ämne eller ett föremål i den mening som avses i artikel 1 a i direktiv 75/442, är att det ämne som har använts är en restprodukt, det vill säga en sådan produkt som man inte i sig eftersträvat att framställa (se, bland annat, domarna av den 18 december 2007 i de ovannämnda målen C-194/05, kommissionen mot Italien, punkt 34, och där angiven rättspraxis, och Commune de Mesquer, punkt 41).
- 41 En annan omständighet som kan utgöra ett sådant indicium är när det aktuella ämnet är en restprodukt och särskilda försiktighetsåtgärder måste vidtas vid användningen av den på grund av att dess sammansättning är farlig för miljön (se dom av den 15 juni 2000 i de förenade målen C-418/97 och C-419/97, ARCO Chemie Nederland m.fl., REG 2000, s. I-4475, punkt 87, och av den 18 april 2002 i mål C-9/00, Palin Granit och Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus, REG 2002, s. I-3533, punkt 43).
- 42 Det framgår även av rättspraxis att den metod som tillämpas för bearbetning av ett ämne eller det sätt på vilket ämnet används inte är avgörande för om det ska kvalificeras som avfall eller ej. Avfallsbegreppet utesluter inte att ämnen eller föremål blir föremål för ekonomisk återanvändning. Det övervaknings- och hanteringssystem som har införts genom direktiv 75/442 avser nämligen att omfatta samtliga ämnen och föremål som ägaren gör sig av med, även om de har ett marknadsvärde och insamlats yrkesmässigt för återvinning, vidareutnyttjande eller återanvändning (domen av den 18 december 2007 i det ovannämnda målet C-194/05, kommissionen mot Italien, punkterna 36 och 37, och i det ovannämnda målet Commune de Mesquer, punkt 40).
- 43 Med beaktande av den ledning som lämnas i den rättspraxis för vilken det har redogjorts för ovan kan man utgå från att stallgödsel från en anläggning för storskalig svinuppfödning inte är den produkt som jordbrukaren huvudsakligen eftersträvat att framställa och att eventuell återvinning genom spridning såsom gödningsmedel måste, såsom bland annat framgår av sjätte skälet i direktiv 91/676 och den mekanism som införts genom detta direktiv, ske med särskild försiktighet på grund av att gödningsmedlets sammansättning, vilken är potentiellt farlig i miljöhänsende, innebär att det i princip utgör avfall (se, analogt, domen av den 18 december 2007 i det ovannämnda målet C-194/05, kommissionen mot Italien, punkt 35, och i det ovannämnda målet Commune de Mesquer, punkt 41).
- 44 Det framgår emellertid av domstolens rättspraxis att i vissa situationer kan en vara, ett material eller en råvara som uppkommer under ett tillverknings- eller brytningsförfarande, vars huvudsakliga syfte inte är denna framställning, betraktas som en biprodukt och inte en restprodukt som innehavaren inte vill "göra sig av med" i den mening som avses i artikel 1 a första stycket i direktiv 75/442, utan som innehavaren har för avsikt att senare använda eller saluföra på så fördelaktiga villkor som möjligt, förutsatt att denna produkt verkligen kommer att återanvändas – utan föregående bearbetning – i den fortsatta produktions- eller användningsprocessen, även om produkten, i förekommande fall, kommer att användas för att fylla behov hos andra näringsidkare än den som har producerat den (se, bland annat, domen av den 8 september 2005 i det ovannämnda målet C-121/03, kommissionen mot Spanien, punkt 58, av den 18 december 2007 i det ovannämnda målet C-194/05, kommissionen mot Italien, punkt 38 och i det ovannämnda målet Commune de Mesquer, punkt 42).

- 45 Vad närmare bestämt avser stallgödsel, av det slag som avses i det nationella målet, har domstolen redan funnit att detta kan undgå att betecknas som avfall om det används som jordförbättringsmedel inom ramen för en laglig spridning på väl identifierade marker och om lagringen av det begränsas till vad som krävs för denna spridningsprocess (domen av den 8 september 2005 i det ovannämnda målet C-121/03, kommissionen mot Spanien, punkt 60).
- 46 Domstolen har för övrigt preciserat att denna analys inte ska begränsas till stallgödsel som används som gödningsmedel på mark tillhörande den jordbruksanläggning som har genererat avfallet. Ett ämne kan nämligen inte anses utgöra "avfall" i den mening som avses i direktiv 75/442 om det med säkerhet kommer att användas för att fylla behov hos andra näringsidkare än den som producerat det (domen av den 8 september 2005 i det ovannämnda målet C-121/03, kommissionen mot Spanien, punkt 61).
- 47 Det ankommer på de nationella domstolarna, med ledning av de upplysningar som lämnas i domstolens rättspraxis och med beaktande av samtliga de omständigheter som kännetecknar varje situation, att avgöra huruvida det föreligger en biprodukt och att härvidlag säkerställa att klassificeringen som biprodukt begränsas till sådana situationer som uppfyller de villkor som anges i punkt 44 i denna dom.
- 48 Vad avser fastställandet att det gödselvatten som lagrats för senare spridning verkligen kommer att återanvändas erinrar domstolen inledningsvis om, vilket framgår av den rättspraxis som anges i punkterna 45 och 46 i denna dom, att den omständigheten i sig att återanvändningen först är helt säkerställd när berörda utomstående förvärvare faktiskt har spritt gödselvattnet inte hindrar att gödselvattnet klassificeras som en biprodukt.
- 49 Vad som händer i framtiden med ett föremål eller ett ämne är nämligen inte avgörande i sig för om föremålet eller ämnet eventuellt utgör avfall, eftersom avfall enligt artikel 1 a i direktiv 75/442 definieras med hänsyn till om innehavaren gör sig av med eller avser eller är skyldig att göra sig av med föremålet eller ämnet (domen av den 18 december 2007 i det ovannämnda målet C-194/05, kommissionen mot Italien, punkterna 49 och 50 och där angiven rättspraxis).
- 50 Det ska för övrigt härvidlag förtydligas att om den nationella domstolen skulle finna att den återanvändning av gödselvattnet som Donal Brady avsåg att genomföra är tillräckligt säkerställd för att gödselvattnet, som han lagrar fram till dess att det levereras till berörda utomstående jordbrukare, ska anses utgöra en biprodukt som han inte försöker att "göra sig av med" i den mening som avses i artikel 1 a första stycket i direktiv 75/442 utan i stället använder eller saluför, saknar en sådan omständighet helt betydelse för att gödselvattnet i vissa situationer kan bli avfall efter leveransen, bland annat om de utomstående jordbrukarna släpper ut det i miljön på ett okontrollerbart sätt under sådana villkor att det kan beaktas som avfall (se, för ett liknande resonemang, domen av den 8 september 2005 i det ovannämnda målet C-416/02, kommissionen mot Spanien, punkt 96).
- 51 I ett sådant fall ska det beaktas att enligt domstolens praxis är den som har varorna i sin besittning omedelbart i anslutning till att de blev avfall och således kan anses ha "gett upphov till" avfallet i den mening som avses i artikel 1 b i direktiv 75/442 "innehavare" i den mening som avses i artikel 1 c i direktivet (se, bland annat domen i det ovannämnda målet Commune de Mesquer, punkt 74).
- 52 Det åligger den nationella domstolen att utreda att de marker som gödselvattnet ska återanvändas på redan från början klart kan identifieras, för att den ska kunna avgöra huruvida återanvändningen av gödselvattnet genom spridning av andra jordbrukare, såsom klaganden i det nationella målet hade avsett, är tillräckligt säkerställd för att det ska få lagras under en längre period än vad som är nödvändigt för att insamla och bortskaffa det, vilket framgår av den rättspraxis som anges i punkt 45 i denna dom. En sådan identifiering kan nämligen visa att de volymer gödselvatten som ska levereras faktiskt ska användas som gödningsmedel på dessa jordbrukares mark.

- 53 Om producenten av gödselvattnet således önskar att lagra detta under en längre period än vad som är nödvändigt för att samla in och bortskaffa det måste han ha tydliga åtaganden från jordbrukarna att de ämnar överta gödselvattnet för att använda det som gödningsmedel på klart identifierade marker.
- 54 Vad beträffar villkoret, som också det anges i punkt 45 i denna dom, att lagring av stallgödsel måste begränsas till vad som är nödvändigt för att sprida det, erinras om att detta villkor bland annat förklaras med att lagring som syftar till återanvändning kan bli en börda för innehavaren och eventuellt kan orsaka just sådana olägenheter för miljön som direktiv 75/442 syftar till att begränsa (se, för ett liknande resonemang, domen av den 18 december 2007 i det ovannämnda målet C-194/05, kommissionen mot Italien, punkt 40).
- 55 Det åligger härvidlag de nationella domstolarna att säkerställa att de lagringsutrymmen som producenten av gödselvattnet använder är utformade på ett sådant sätt att det förhindras att vattnet rinner ut och förorenar marken och att det finns tillräcklig lagringskapacitet för gödselvattnet fram till dess att det avyttras till de berörda jordbrukarna.
- 56 Det är likaså viktigt att den faktiska lagringen av gödselvattnet begränsas till spridningsbehovet, vilket innebär dels att de volymer som lagras begränsas på ett sådant sätt att de kan återanvändas i sin helhet (se, för ett likande resonemang, domen i det ovannämnda målet Palin Granit och Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus, punkt 40) och dels att lagringsperioden måste begränsas med beaktande av under vilka årstider spridning kan ske, det vill säga lagringsperioden får inte vara längre än vad som är nödvändigt för att producenten ska kunna uppfylla sina avtalsförpliktelser att leverera gödselvatten för spridning under pågående och nästa spridningssäsong.
- 57 Det ankommer även på de nationella domstolarna att kontrollera, med beaktande av samtliga relevanta omständigheter, att jordbrukarna återanvänder gödselvattnet såsom producenten avsett så att det ger upphov till en fördel för producenten som går utöver den att göra sig av med produkten, eftersom en sådan omständighet dessutom, när den har fastställts, ökar sannolikheten för att gödselvattnet verkligen återanvänds (se, för ett liknande resonemang, domen av den 18 december 2007 i det ovannämnda målet C-194/05, kommissionen mot Italien, punkt 52, och i det ovannämnda målet Palin Granit och Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus, punkt 37).
- 58 Såsom framgår av den rättspraxis som anges i punkt 44 i denna dom kan nämligen det gödselvatten som avses i det nationella målet anses ha ett ekonomiskt värde som produkt endast om man antar att avsikten är att använda eller saluföra det på villkor som är ekonomiskt fördelaktiga för innehavaren.
- 59 Bland de omständigheter som är relevanta för att den nationella domstolen ska kunna avgöra huruvida dessa villkor är uppfyllda ingår den omständigheten att ämnet var föremål för handel och uppfyller de krav som köparen ställde på det (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Commune de Mesquer, punkt 47). Det kan därför vara relevant att i detta sammanhang undersöka villkoren, särskilt de ekonomiska villkor, som gäller för transaktionen mellan producenten och förvärvarna av gödselvattnet. Det samma gäller beträffande det ansvar för, bland annat lagring av de berörda ämnena, som innehavaren har för att ämnena ska kunna återanvändas, så att inte detta ansvar blir alltför betungande för honom (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Commune de Mesquer, punkt 59).
- 60 Mot bakgrund av vad som har anförts ovan ska den första delen av den första frågan besvaras som följer. Artikel 1 a första stycket i direktiv 74/442 ska tolkas så att gödselvatten som produceras på en anläggning för storskalig svinuppfödning och lagras i avvaktan på att levereras till jordbrukare för att de ska använda gödselvattnet som gödningsmedel på sina marker utgör inte "avfall" i den mening som avses i denna bestämmelse utan en biprodukt när producenten avser att saluföra gödselvattnet på för denne ekonomiskt fördelaktiga villkor i en senare process, förutsatt att detta återanvändande inte endast är möjligt utan säkerställt och utan att det behöver vidtas någon ytterligare process före

användandet och att den utgör ett led i en pågående produktionsprocess. Det ankommer på de nationella domstolarna att avgöra, med beaktande av samtliga relevanta omständigheter i de olika mål som anhängiggjorts vid dem, huruvida dessa olika kriterier är uppfyllda.

Den andra delen av den första frågan.

- 61 Vad beträffar fastställandet av vem som har bevisbördan för att kriterierna är uppfyllda för att ett ämne ska klassificeras som biprodukt och inte som avfall i den mening som avses i direktiv 75/442 ska, enligt domstolens praxis som anges i punkt 44 i denna dom, det erinras om att direktivet inte innehåller några specifika bestämmelser i denna fråga. I sådana situationer ska den nationella domstolen tillämpa bestämmelserna i sin egen rättsordning såvitt detta inte inkräktar på unionsrättens effektivitet, bland annat direktiv 74/442, och att det säkerställs att de skyldigheter som följer av unionsrätten iakttas (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet ARCO Chemie Nederland m.fl., punkt 70, och av den 18 december 2007 i mål C-194/05, kommissionen mot Italien, punkterna 44, 52 och 53).
- 62 Härav följer bland annat att sådana nationella bestämmelser om bevisbörda inte får leda till att det blir orimligt svårt att visa, med tillämpning av de kriterier som anges i ovannämnda rättspraxis, att ett ämne kan betraktas som en biprodukt.
- 63 Med denna reservation erinras om att domstolen redan har fastställt att reststen och behandlad sand som uppstår vid bearbetning av mineraler vid gruvdrift inte ska betraktas som avfall i den mening som avses i direktiv 75/442, i den mån innehavaren lagligen använder dem för utfyllnad av gruvgångarna och ger tillräckliga garantier beträffande identifiering och faktisk användning av dessa ämnen. Domstolen har för övrigt påpekat att en sådan rättspraxis kan överföras till stallgödsel (se domen av den 8 september 2005 i det ovannämnda målet C-121/03, kommissionen mot Spanien, punkterna 59 och 60 och där angiven rättspraxis).
- 64 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 67 i sitt förslag till avgörande är det förvisso i allmänhet självklart, eftersom det handlar om att visa på en avsikt, att endast innehavaren av produkterna kan visa att han inte avser att göra sig av med dem utan avser att återanvända dem under omständigheter som gör att de kan klassificeras som biprodukter i den mening som avses i domstolens praxis.
- 65 Mot bakgrund av vad som anförts ovan ska den andra delen av den första frågan besvaras som följer. Unionsrätten utgör inte hinder för att bevisbördan för att de kriterier som gäller för att ett ämne såsom gödselvatten som produceras, lagras och avyttras under sådana omständigheter som i det nationella målet utgör en biprodukt åvilar producenten av gödselvattnet, förutsatt att detta inte undergräver unionsrättens effektivitet, bland annat direktiv 75/442, och att det säkerställs att de skyldigheter som följer av unionsrätten iakttas, särskilt den skyldighet som består i att inte tillämpa bestämmelserna i detta direktiv med avseende på ämnen som genom tillämpning av dessa kriterier, enligt domstolens praxis, ska betraktas som biprodukter och med avseende på vilka direktivet inte är tillämpligt.

Den tredje frågan

- 66 Den nationella domstolen har ställt sin tredje fråga, som ska behandlas före den andra, för att få klarhet i huruvida artikel 2.1 b iii) i direktiv 75/442 ska tolkas så att stallgödsel som producerats på en anläggning för svinuppfödning i en medlemsstat "omfattas av annan lagstiftning" i den mening som avses i denna bestämmelse och därför inte omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 75/442 på grund av direktiv 91/676, eftersom detta direktiv ännu inte hade införlivats med den berörda medlemsstatens rätt.

- 67 Domstolen erinrar om att det utgör fast rättspraxis att för att gemenskapsrättslig eller nationell lagstiftning ska kunna anses utgöra "annan lagstiftning" i den mening som avses i artikel 2.1 b iii ska den innehålla precisa bestämmelser som organiserar hanteringen av avfallet i fråga och leda till en miljöskyddsnivå som är åtminstone likvärdig med den som följer av direktivet (se, bland annat, domen i det ovannämnda målet C-121/03, kommissionen mot Spanien, punkt 69 och där angiven rättspraxis, och dom av den 10 maj 2007 i mål C-252/02, Thames Water Utilities, REG 2007, s. I-3883, punkt 34).
- 68 Domstolen har för övrigt även uttalat att unionslagstiftaren, för att undvika att hanteringen av detta avfall i vissa situationer inte regleras i någon lagstiftning, valde ett regelverk enligt vilket direktiv 75/442 ska vara tillämpligt då särskild gemenskapsrättslig reglering, och, i andra hand, särskild nationell lagstiftning saknas (se dom av den 11 september 2003 i mål C-114/01, AvestaPolarit Chrome, REG 2003, s. I-8725, punkt 50).
- 69 Trots att det i detta mål saknas anledning att pröva huruvida ett direktiv, såsom direktiv 91/676, om det hade införlivats med nationell rätt, skulle betraktas som "annan lagstiftning" i den mening som avses i artikel 2.1 b i direktiv 75/442, är det tillräckligt att erinra om att när en medlemsstat inte har vidtagit nödvändiga åtgärder för att genomföra ett direktiv, kan detta aldrig medföra en miljöskyddsnivå som åtminstone är likvärdig med den som följer av direktiv 75/442, eftersom underlåtenhet att införliva direktivet tvärtom innebär att om hanteringen av den stallgödsel som avses i det nationella målet inte omfattades av direktiv 75/442, skulle den inte omfattas av någon annan lagstiftning överhuvud.
- 70 Härav följer att den tredje frågan ska besvaras som följer. Artikel 2.1 b iii) i direktiv 75/442 ska tolkas så att när direktiv 91/676 inte har införlivats med en medlemsstats rätt kan inte stallgödsel som har producerats på en anläggning för svinuppfödning i den medlemsstaten, till följd av sistnämnda direktiv, betraktas som att den "omfattas av annan lagstiftning" i den mening som avses i denna bestämmelse.

Den andra frågan

- 71 Den nationella domstolen har ställt den andra frågan för att få klarhet i huruvida unionsrätten i en situation där gödselvatten som produceras och innehas av en anläggning för svinuppfödning klassificeras som "avfall" i den mening som avses i direktiv 75/442 utgör hinder för att en medlemsstat håller en producent som gör sig av med gödselvattnet genom att avyttra det till andra jordbrukare för att användas som gödningsmedel på deras marker personligt ansvarig för att dessa jordbrukare iakttar unionslagstiftningen om hantering av avfall och gödningsmedel.
- 72 Domstolen erinrar inledningsvis om att det framgår av frågans formulering och av de skäl som framgår av begäran om förhandsavgörande att frågan endast ställs om det stallgödsel som avses i det nationella målet skulle klassificeras som "avfall" i den mening som avses i artikel 1 a första stycket i direktiv 75/442.
- 73 Domstolen erinrar härvidlag först om – med beaktande bland annat av det svar som lämnas på den tredje frågan – att om så vore fallet skulle bestämmelserna i direktiv 75/442 tillämpas i en situation sådan som den i det nationella målet.
- 74 Enligt artikel 8 i direktiv 75/442 ska medlemsstaterna vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa att "varje innehavare av avfall" antingen själv återvinner eller bortskaffar avfallet enligt bestämmelserna i direktivet eller överlåter det till en privat eller offentlig insamlare eller ett företag som tillämpar de förfaranden som anges i bilaga 2 A eller 2 B. Dessa skyldigheter för alla innehavare av avfall följer av förbudet mot övergivande, dumpning och okontrollerat bortskaffande av avfall i artikel 4 i direktivet (se, bland annat, dom av den 7 september 2004 i mål C-1/03, Van de Walle m.fl. REG 2004, s. I-7613, punkt 56).

- 75 Det är utrett att klaganden i det nationella målet, som inte på något sätt själv försöker att återvinna eller bortskaffa det avfall han skulle ha producerat i egenskap av "innehavare" av detta avfall enligt första strecksatsen i artikel 8 i direktiv 75/442 är skyldig att överlåta det till en privat eller offentlig insamlare eller ett företag som tillämpar de förfaranden som anges i bilaga 2 A eller 2 B i detta direktiv.
- 76 Domstolen erinrar i detta sammanhang först om att det inte kan utläsas av upplysningarna i beslutet att begära förhandsavgörande att de jordbrukare som Donal Brady avser att avyttra gödselvattnet till kan anses ha befogenhet att vidta återvinningsåtgärder i den mening som avses i artikel 8.
- 77 Det finns nämligen inte något som tyder på att dessa jordbrukare innehar det tillstånd som krävs enligt artikel 10 i direktiv 75/442 för att vidta sådana återvinningsåtgärder. Det kan inte heller utläsas av de upplysningar som tillhandahållits domstolen att dessa jordbrukare skulle vara undantagna från skyldigheten att inneha ett sådant tillstånd enligt de villkor som härvidlag föreskrivs i artikel 11 i direktivet.
- 78 Om det skulle visa sig – en fråga som det i förekommande fall ankommer på den nationella domstolen att avgöra – att de jordbrukare till vilka Donal Brady avser att avyttra det avfall som han är innehavare av varken innehar det tillstånd som krävs enligt artikel 10 i direktiv 75/442 eller har undantag från detta krav, enligt de villkor som föreskrivs i artikel 11.1 och 11.2 i direktivet, skulle följden bli att artikel 8 i direktivet utgör hinder för dessa avyttringar och härmed utgör hinder för att de blir föremål för ett tillstånd utfärdat av en myndighet såsom EPA, och detta oberoende av vilka villkor detta tillstånd förenas med.
- 79 Det ska för det andra tillfogas att om det skulle fastställas att de berörda jordbrukarna innehade ett tillstånd enligt artikel 10 i direktiv 75/442 eller har undantag från skyldigheten att ha ett sådant och har registrerats enligt bestämmelserna i artikel 11.1 och 11.2 i direktivet, kan inte Donal Bradys avyttring av det berörda avfallet till dessa jordbrukare innebära att han kan hållas ansvarig för att dessa följer unionslagstiftningen om hantering av avfall och gödningsmedel.
- 80 Domstolen erinrar nämligen härvidlag först om att när man väl har avyttrat avfallet enligt artikel 8 i direktiv 75/442, blir det företag som innehar ett tillstånd enligt artikel 10 i direktivet eller är undantaget från skyldigheten att inneha ett tillstånd enligt artikel 11 i detta direktiv "innehavare" av det berörda avfallet. Det följer av ordalydelsen i artikel 8 i direktiv 75/442 att det är "innehavare av avfall" som i förekommande fall ska säkerställa återvinning av avfallet i enlighet med bestämmelserna i direktivet.
- 81 Det framgår vidare av artikel 8 jämförd med artikel 10 i direktiv 75/442 och av dessa bestämmelsers struktur att när en innehavare av avfall avyttrar avfallet till ett företag som har tillstånd enligt artikel 10 att återvinna det är det endast detta företag och inte den tidigare innehavaren av avfallet som har ansvaret för återvinningsåtgärderna och för att samtliga villkor som gäller för dessa åtgärder enligt såväl tillämplig lagstiftning som enligt tillståndet iakttas.
- 82 Det kan slutligen likaså utläsas av artikel 8 jämförd med artikel 11 i direktiv 75/442 och av dessa bestämmelsers struktur att när en innehavare av avfall avyttrar avfallet till ett företag som har undantag enligt artikel 11 från skyldigheten att inneha tillstånd för att återvinna detta avfall är det endast detta företag och inte den tidigare innehavaren av avfallet som har ansvaret för återvinningsåtgärderna och för att de allmänna regler och villkor som det hänvisas till i artikel 11 och samtliga andra unionsbestämmelser rörande dessa åtgärder iakttas.

- 83 Mot bakgrund av vad som anförts ovan ska den andra frågan besvaras som följer. I en situation där gödselvatten som produceras och innehåser av en anläggning för svinuppfödning ska klassificeras som "avfall" i den mening som avses i artikel 8.1 a första stycket i direktiv 75/442 gäller följande:
- Artikel 8 i direktivet ska tolkas så att den utgör hinder för att innehavaren ges tillstånd, oavsett med vilka villkor det förenas, att göra sig av med avfallet genom att avyttra det till en jordbrukare som använder det som gödningsmedel på sin mark om det framgår att denne jordbrukare varken har det tillstånd som anges i artikel 10 i direktivet eller har undantag från skyldigheten att inneha ett sådant tillstånd och är registrerad i enlighet med artikel 11 i direktivet.
 - Artiklarna 8, 10 och 11 i direktivet i förening ska tolkas så de utgör hinder för att avfall som innehavaren avyttrar till en jordbrukare som använder det som gödningsmedel på sin mark och som innehar ett sådant tillstånd som anges i artikel 10 eller är undantagen från skyldigheten att ha ett sådant tillstånd och är registrerad enligt artikel 11 underkastas villkoret att innehavaren hålls ansvarig för att den andre jordbrukaren iakttar de bestämmelser som är tillämpliga avseende de återvinningsåtgärder som sistnämnde jordbrukare utför enligt unionsrätten om hantering av avfall och gödningsmedel.

Rättegångskostnader

- 84 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (fjärde avdelningen) följande:

- 1) Artikel 1 a första stycket i rådets direktiv 75/442/EEG av den 15 juli 1975 om avfall i dess lydelse enligt kommissionens beslut 96/350/EG av den 24 maj 1996 ska tolkas så att gödselvatten som producerats på en anläggning för storskalig svinuppfödning och lagras i avvaktan på att levereras till jordbrukare för att de ska använda gödselvattnet som gödningsmedel på sina marker inte utgör "avfall" i den mening som avses i denna bestämmelse utan en biprodukt när producenten avser att saluföra gödselvattnet på för denne ekonomiskt fördelaktiga villkor i en senare process, förutsatt att detta återanvändande inte endast är möjligt utan säkerställt och utan att det behöver vidtas någon ytterligare process före användandet och att den utgör ett led i en pågående produktionsprocess. Det ankommer på de nationella domstolarna att avgöra, med beaktande av samtliga relevanta omständigheter i de konkreta situationerna, huruvida dessa olika kriterier är uppfyllda.
- 2) Unionsrätten utgör inte hinder för att bevisbördan för att de kriterier som gäller för att ett ämne såsom gödselvatten som produceras, lagras och överläts under sådana omständigheter som i det nationella målet utgör en biprodukt åvilar producenten av gödselvattnet, förutsatt att detta inte undergräver unionsrättens effektivitet, bland annat direktiv 74/442, i dess lydelse enligt beslut 95/350, och att det säkerställs att de skyldigheter som följer av unionsrätten iakttas, särskilt den skyldighet som består i att inte tillämpa bestämmelserna i detta direktiv med avseende på ämnen som genom tillämpning av dessa kriterier ska betraktas som biprodukter och med avseende på vilka direktivet inte är tillämpligt.
- 3) Artikel 2.1 b iii) i direktiv 75/442, i dess lydelse enligt beslut 96/350, ska tolkas så att när rådets direktiv 91/676/EEG av den 12 december 1991 om skydd mot att vatten förorenas av nitrater från jordbruket inte har införlivats med en medlemsstats rätt kan inte stallgödsel

som har producerats på en anläggning för svinuppfödning i den medlemsstaten, till följd av sistnämnda direktiv, betraktas som att det ”omfattas av annan lagstiftning” i den mening som avses i denna bestämmelse.

- 4) I en situation där gödselvatten som produceras och innehas av en anläggning för svinuppfödning ska klassificeras som ”avfall” i den mening som avses i artikel 1 a första stycket i direktiv 75/442, i ändrad lydelse enligt beslut 96/350 gäller följande:
- Artikel 8 i direktivet ska tolkas så att den utgör hinder för att innehavaren ges tillstånd, oavsett med vilka villkor det förenas, att göra sig av med avfallet genom att avyttra det till en jordbrukare som använder det som gödningsmedel på sin mark om det framgår att denne jordbrukare varken har det tillstånd som anges i artikel 10 i direktivet eller har undantag från skyldigheten att inneha ett sådant tillstånd och är registrerad i enlighet med bestämmelserna i artikel 11 i direktivet.
 - Artiklarna 8, 10 och 11 i direktivet i förening ska tolkas så att de utgör hinder för att avfall som innehavaren avyttrar till en jordbrukare som använder det som gödningsmedel på sin mark och som innehar ett sådant tillstånd som anges i artikel 10 eller är undantagen från skyldigheten att ha ett sådant tillstånd och är registrerad enligt artikel 11 underkastas villkoret att innehavaren hålls ansvarig för att den jordbrukaren iakttar de bestämmelser som är tillämpliga avseende de återvinningsåtgärder som sistnämnde jordbrukare utför enligt unionsrätten om hantering av avfall och gödningsmedel.

Underskrifter